

Класифікація професій

Залежно від предмету праці всі професії поділяються на п'ять типів.

"Людина - природа"

Професії: насіннєзнавець, майстер-тваринник, зоотехнік, агроном, кінолог, лаборант хіміко-бактеріологічного аналізу тощо.

Серед професій типу "людина - природа" можна виділити професії, предмет праці яких: рослинні організми, тваринні організми, мікроорганізми.

Це професії, пов'язані з сільським господарством, харчовою промисловістю, медициною і науковими дослідженнями (біологія, географія). Певний інтерес до природи (не основний) повинні мати психолог, менеджер з туризму і готельного бізнесу.

Наведений поділ не означає, що праця людини спрямована тільки на згадані вище предмети. Рослинники, наприклад, працюють у колективі, використовують різноманітну техніку, займаються питаннями економічної оцінки своєї праці. Але все таки головний предмет уваги і турбот рослинників - рослини та їх середовище існування.

При виборі професії цього типу важливо розібратися, як саме ви ставитеся до природи: як до місця для відпочинку чи як до майстерні, де ви збираєтеся віддавати всі сили виробництву.

Особливість біологічних об'єктів праці полягає в тому, що вони складні, мінливі (за своїми внутрішніми законами), нестандартні. І рослини, і тварини, і мікроорганізми живуть, ростуть, розвиваються, а також хворіють, гинуть. Працівникові потрібно не просто дуже багато знати про живі організми, але передбачати можливі зміни у них, які часом незворотні. Від людини потребується ініціатива та самостійність у вирішенні конкретних трудових завдань, дбайливість і далекоглядність.

"Людина - техніка"

Головний, провідний предмет праці - технічні об'єкти (машини, механізми), матеріали, види енергії.

Професії: прохідник, столяр, технік-металург, інженер-механік, архітектор, електромонтажник, радіомеханік, будівельник, складальник комп'ютерів, спеціаліст з телекомунікацій тощо.

Праця робітників тут спрямована не тільки на техніку, але і на провідний предмет професійної уваги - область технічних об'єктів та їх властивостей.

Серед професій типу "людина - техніка" можна виділити:

- професії із добування, обробки ґрунтів, гірських порід;
- професії з обробки і використання неметалічних промислових матеріалів, виробів, напівфабрикатів;
- професії з виробництва і обробки металу, механічного складання, монтажу машин, приладів;
- професії з ремонту, наладки, обслуговування технологічних машин, установок, транспортних засобів;
- професії з монтажу, ремонту будівель, споруд, конструкцій;
- професії зі складання, монтажу електрообладнання, приладів, апаратів;
- професії з ремонту, наладки, обслуговування електрообладнання, приладів, апаратів;
- професії, пов'язані із застосуванням підйомних, транспортних засобів, керування ними;
- професії із переробки продуктів сільського господарства.

При обробці, перетворенні, переміщенні чи оцінці технічних об'єктів від працівника потребуються точність, визначеність дій. Оскільки технічні об'єкти практично завжди створюються самою людиною, в світі техніки є особливо широкі можливості для новаторства, вигадки, технічної творчості. Разом з творчим підходом до справи в області техніки від людини вимагається висока виконавча дисципліна.

"Людина - людина"

Головний, провідний предмет праці - люди.

Професії: лікар, учитель, психолог, перукар, екскурсовод, менеджер, керівник художнього колективу тощо.

Серед цього типу професій можна виділити:

- професії, пов'язані з навчанням і вихованням людей, організацією дитячих колективів;
- професії, пов'язані з управлінням виробництвом, керівництвом людьми, колективами;

- професії, пов'язані з побутовим, торговим обслуговуванням;
- професії, пов'язані з інформаційним обслуговуванням;
- професії, пов'язані з інформаційно-художнім обслуговуванням людей та керівництвом художніми колективами;
- професії, пов'язані з медичним обслуговуванням.

Для успішної роботи за професіями цього типу потрібно навчитися встановлювати і підтримувати контакти з людьми, розуміти людей, розбиратися у їхніх особливостях, а також опанувати знаннями у відповідній області виробництва, науки, мистецтва.

Короткий перелік якостей, які дуже важливі в роботі:
 стійкий гарний настрій у процесі роботи з людьми;
 потреба в спілкуванні;
 здатність розуміти наміри, помисли, настрої людей;
 уміння швидко розбиратися у взаєминах людей;
 уміння знаходити спільну мову з різними людьми.

"Людина - знакові системи"

Головний, провідний предмет праці - умовні знаки, цифри, коди, природні чи штучні мови.

Професії: перекладач, кресляр, інженер, топограф, секретар-друкарка, програміст тощо.

Серед професій типу "людина - знакові системи" є:

- професії, пов'язані з оформленням документів, діловодством, аналізом текстів чи їх перетворенням, перекодуванням;
- професії, предметом праці в яких є числа, кількісні співвідношення;
- професії, пов'язані з обробкою інформації у вигляді системи умовних знаків, схематичних зображень об'єктів.

Щоб успішно працювати за професією, потрібні особливі здібності подумки занурюватися у світ, здавалося б, сухих позначень, відволікатися від власне предметних властивостей довколишнього світу і зосереджуватися на відомостях, які несуть у собі ті чи інші знаки. При обробці інформації у вигляді умовних знаків виникають завдання контролю, перевірки, обліку, обробки відомостей, а також створення нових знаків, знакових систем.

"Людина - художній образ"

Головний, провідний предмет праці - художній образ, способи його створення.

Професії: артист, художник, музикант, дизайнер, різьбяр по каменю, літературний працівник.

Професії типу "людина - художній образ" включають:
професії, пов'язані з образотворчою діяльністю;
професії, пов'язані з музичною діяльністю;
професії, пов'язані з літературно-художньою діяльністю;
професії, пов'язані з акторсько-сценічною діяльністю.

Одна з особливостей професій типу "людина - художній образ" полягає в тому, що значна частина трудових витрат залишається прихованою від стороннього спостерігача. Більше того, нерідко докладаються спеціальні зусилля для створення ефекту легкості, невимушеності кінцевого результату праці.

2. За умовами праці виділяють чотири групи професій.

- Праця в умовах звичайного (побутового) мікроклімату (бухгалтер, інженер, програміст, секретар-референт).
- Праця з перебуванням на відкритому повітрі з різкими перепадами температури, вологості (будівельник, пожежник, рільник, агроном).
- Праця у незвичних умовах: під землею, під водою, на висоті, в повітрі, в гарячих цехах, в цехах з неминучою виробничою шкодою (льотчик, шахтар, водолаз, апаратник).
- Праця з підвищеною моральною відповідальністю за здоров'я, життя людей, за великі суспільні, матеріальні цінності (вчитель, лікар, інженер з техніки безпеки, аудитор).

3. Залежно від засобів праці професії поділяють на чотири групи.

- Професії, пов'язані з використанням ручної праці (столяр, монтажник радіоапаратури, ювелір, музикант, хірург).
- Професії, пов'язані з використанням машин з ручним керуванням (токарь, водій, машиніст, оператор зв'язку).
- Професії, пов'язані з використанням напівавтоматів, автоматів, автоматичних ліній, робототехнічних комплексів (сталевар, друкар, апаратник, диспетчер енергосистеми).
- Професії, пов'язані з використанням функціональних засобів, знарядь праці (викладач, актор, диригент, режисер, спортсмен).
-

4. Залежно від мети праці можна виділити три класи професій.

- Гностичні: розпізнати, розрізнити, оцінити, перевірити (санітарний лікар, літературний критик, контролер, товарознавець, експерт, слідчий).
- Перетворюючі: обробити, перемістити, організувати, перетворити (водій, живописець, викладач, паркетник, слюсар, кравець).
- Дослідницькі: винайти, вигадати, знайти новий варіант, сконструювати (закрійник, розмітник, селекціонер, художник-оформлювач).